

Ojcowie żywi VII

Wybór i opracowanie:

ks. Marek Starowieyski

Wstęp:

ks. Marek Starowieyski, ks. Jan Miazek,
ks. Andrzej Luft

*Pamięci ks. Stanisława Starowieyskiego, Sa-
kramentyna, gorliwego apostoła Eucharystii
wśród ubogich w Brazylii*

Eucharystia pierwszych chrześcijan

Ojcowie Kościoła ucząją
o Eucharystii



Spółeczny Instytut Wydawniczy Znak 1987

SPIS TREŚCI

1. Eucharystia pierwszych chrześcijan — ks. Marek Starowieyski	9
2. Msza święta pierwszych chrześcijan — ks. Jan Młazek	31
3. Kościoły pierwszych chrześcijan — ks. Andrzej Luft	52

I. NAD MISTERIUM EUCHARYSTII

1. Jedno Ciało, jeden kielich, jeden ołtarz, jeden biskup Medytacje biskupa męczennika z początku II w. (św. Ignacy Antiocheński)	73
2. Ogień i duch Poemat diakona-poety syryjskiego z połowy IV w. (św. Efrem)	77
3. Ciało i Krew Pańska Katecheza biskupa jerozolimskiego z IV w. do nowo ochrzczonych (św. Cyryl Jerozolimski)	81
4. „Tego poznajcie w chlebie, który zawisł na krzyżu” Kazanie biskupa afrykańskiego z V w. do nowo ochrzczonych (św. Augustyn)	85
5. Człowiek staje się ciałem Chrystusa Kazanie biskupa prowansalskiego z końca V w. (św. Faustus z Riez)	89
6. Święte i nieskalane misteria Pana (Eucharystia) Wykład teologa bizantyńskiego VIII w. (św. Jan Damascceński)	99

II. ZAPOWIEDŹ I WYPEŁNIENIE

Ojcowie Kościoła komentują teksty eucharystyczne
Starego i Nowego Testamentu

1. Cień i obraz św. Ambroży, św. Jan Chryzostom	111
2. Według porządku Melchizedeka Pismo Św.: Rdz 14, 17—20, Ps 110 (109), 1—4; Hbr 7, 1—3, 15, 22—27 Teksty Ojców: Euzebiusz z Cezarei, św. Leon Wielki, św. Hieronim, św. Ambroży, św. Jakub z Sarug, św. Cyprian, Kasjodor, Marek Eremita, św. Epifaniusz z Salaminy, św. Augustyn	114
3. „Chrystus został złożony w ofierze jako nasza Pascha” Pismo Św.: Wj 12, 1—14, J 1, 35 n.; 1 Kor 5, 6—8	126

- Teksty Ojców: Afraat, św. Grzegorz Wielki, św. Efreem, św. Jan Chryzostom, św. Efreem, św. Jan Chryzostom, św. Cyprian, św. Leon Wielki, Orygenes
4. „Dał im chleb z nieba” 141
Pismo Sw.: Wj 16, 4 n, 13–18; Lb 11, 7–9; Ps 78 (77), 19–25; Mdr 16, 20 n.; J 6, 30–33; 1 Kor 10, 1–4
Teksty Ojców: św. Ambroży, św. Augustyn, św. Cyryl Aleksandryjski, św. Augustyn, św. Ambroży, św. Maksym, Orygenes
5. „Mądrość stół zastawiła” 151
Pismo Sw.: Mdr 9, 1–6
Teksty Ojców: św. Izydor z Sewilli, św. Ambroży, św. Augustyn, św. Izaak Wielki
6. „Od wschodu do zachodu słońca będzie składana ofiara czysta” 158
Pismo Sw.: Mt 1, 10 n.; 3, 3 n.; Ps 113 (112), 3; J 4, 21–23
Teksty Ojców: Euzebiusz z Cezarei, św. Justyn, św. Augustyn, św. Cyryl Aleksandryjski
7. „To jest chleb, który z nieba zstąpił” 166
Pismo Sw.: J 6, 3–13, 24–27, 30–35, 48–59
Teksty Ojców: św. Cyryl Aleksandryjski, św. Ambroży, św. Augustyn, św. Ambroży
8. „To jest Ciało moje, to jest Krew moja” 182
Pismo Sw.: Mt 26, 20, 26–30; Mk 14, 17, 22–25; Lk 22, 14–39
Teksty Ojców: św. Beda Wielebny, św. Jan Chryzostom, św. Efreem, Cyryllonas, św. Efreem, Ps. Efreem
9. Krew i woda z boku Jezusa 207
Pismo Sw.: J 19, 31–34
Teksty Ojców: św. Jan Chryzostom, św. Ambroży, św. Jan Chryzostom, św. Cyprian
10. Poznali Go po łamaniu chleba 210
Pismo Sw.: Lk 24, 13–31
Teksty Ojców: św. Augustyn
11. „Kielich błogosławieństwa” 214
Pismo Sw.: 1 Kor 10, 16–21
Teksty Ojców: św. Jan Chryzostom, św. Cyryl Aleksandryjski
12. „Ja bowiem otrzymałem od Pana...” 219
Pismo Sw.: 1 Kor 11, 23–34
Teksty Ojców: Ambrozjaster, św. Jan Chryzostom, św. Pacjan z Barcelony, św. Jan Chryzostom, św. Jan Kasjan, Orygenes

III. OFIARA NOWEGO PRZYMIERZA

1. Ofiara 237
św. Ireneusz, św. Augustyn, św. Jan Chryzostom
2. Starożytne opisy Mszy św. 251
Didaché, Plinius, św. Justyn, Konstytucje Apostolskie, św. Cyryl Jerozolimski

3. Starożytne modlitwy liturgiczne 267
Didaché, św. Hipolit, św. Serapion z Thmuis, Konstytucje Apostolskie, Kanon rzymski
4. Kapłan — szafarz Eucharystii 285
św. Jan Chryzostom, św. Cyprian, św. Efreem, św. Jan Chryzostom, Narsai, św. Augustyn, św. Efreem, Teodor z Mopsuestii
5. Kościół, miejsce sprawowania Eucharystii 300
św. Jan Chryzostom, św. Bazyli Wielki, św. Hieronim
6. Niedziela, dzień Pański 305
św. Justyn, św. Izydor z Sewilli, Isojahb, św. Hieronim, Konstytucje Apostolskie, Ambrozjaster, św. Efreem, Synody w Elwirze i Agde, św. Grzegorz Wielki
7. „Gdy schodzicie się razem” 310
św. Jan Chryzostom (3 teksty), św. Cezary z Arles, św. Ambroży, Synody w Hiponie i Macon
8. Ojcowie Kościoła objaśniają Mszę św. 321
„Niech modlitwa wznosi się jak kadzidło” (św. Ambroży) 321
„Miłość Boga Ojca, łaska Pana naszego Jezusa Chrystusa i dar jedności w Duchu Świętym” (Teodor z Mopsuestii, Narsai) 321
„I z Duchem twoim” (św. Jan Chryzostom) 323
„Chwała na wysokości Bogu” (św. Jan Chryzostom) 324
„Alleluja” (św. Augustyn) 326
„Oto słowo Pańskie” (św. Augustyn, św. Jan Chryzostom, św. Hieronim, św. Cezary z Arles, Orygenes, Hezychiusz) 328
Modlitwa powszechna (św. Klemens Rzymski) 332
Chleb, wino i woda (św. Augustyn, św. Cyprian, św. Ambroży, Teodor z Mopsuestii) 336
„Gdy poniesiesz dar swój do ołtarza” (św. Hieronim, św. Bazyli Wielki, św. Cyprian) 339
„Obmyj mnie, Panie” (Teodor z Mopsuestii) 342
„W górę serca” (św. Augustyn) 343
„Dzięk składajmy” (Konstytucje Apostolskie, Teodor z Mopsuestii) 344
„Święty, Święty, Święty” (Teodor z Mopsuestii, Narsai) 348
„Uświęć mocą Ducha Twojego te dary” (Teodor z Mopsuestii, św. Hieronim, Anafory Adai i Mari oraz Jakuba grecka) 351
„To jest Ciało moje, to jest Krew moja” (św. Ambroży, Orygenes) 354
„Głosimy śmierć Twoją...” (św. Cyryl Aleksandryjski, św. Grzegorz Wielki) 359
„Wejrzij na ofiarę Twojego Kościoła” (św. Augustyn) 360
„Jedno ciało i jeden duch w Chrystusie” (św. Cyprian, Teodor z Mopsuestii, św. Fulgencjusz z Ruspe) 362
„Abyśmy stali się żywą ofiarą” (św. Cyprian, św. Efreem) 368

„Zjednoczeni ze świętymi” (św. Maksym z Turynu)	367
„Utwierdź w miłości Twój Kościół” (św. Fulgencjusz z Ruspe)	368
Utwierdź naszego biskupa (Teodor z Mopsuestii)	371
„Przyjmij do królestwa swego naszych zmarłych braci” (św. Grzegorz, św. Ireneusz, św. Jan Chryzostom, św. Teodor z Mopsuestii)	373
Modlitwa Pańska (św. Augustyn, św. Ambroży, św. Cyprian, św. Augustyn, Sakramentarz Gelazjański)	380
„Pokój Pański niech będzie z wami” (Narsai, Teodor z Mopsuestii, św. Augustyn)	384
„Baranku Boży” (św. Cyryl Aleksandryjski, św. Nicetas z Ramezjany)	391
„Panie, nie jestem godzien” (św. Bazyli Wielki, św. Jan Kasjan, św. Jan Chryzostom, św. Cezary z Arles, św. Augustyn, św. Hieronim, św. Efreem)	393
„Wezwani na ucztę Baranka” (św. Ambroży, św. Cyprian, św. Augustyn, św. Cyprian, Sobór Efeski, św. Nil z Ancyry, św. Cyprian, św. Efreem, św. Bazyli Wielki, św. Cezary z Arles, Synod w Agde, św. Hieronim, św. Jan Chryzostom)	399
„Niech was błogosławi Bóg” (Narsai)	407

IV. POBOŻNOŚĆ EUCHARYSTYCZNA

1. Chrześcijańskie nagrobki	411
Abercjusz, Pektoriusz, św. Damazy, inskrypcje	
2. Komunia wśród burzy morskiej	414
św. Grzegorz Wielki	
3. Eucharystia na łożu śmierci	416
Dionizy Aleksandryjski, Sobór w Nicei	
4. Skąd się wziął zwyczaj Mszy św. gregoriańskiej?	418
św. Grzegorz Wielki	
5. Przepisy eucharystyczne	421
św. Hipolit, św. Bazyli Wielki, Rabulas z Edessy, Reguły: Pawła i Stefana, Mistrza, św. Kolumbana	
6. Modlitwy eucharystyczne	425
Przed Komunią: Rabulas z Edessy, św. Jan Damasczeński, Liturgia Bizantyjska, Narsai, Testament Pana, Liturgia z Bragi, Liturgia Ambrożyjska	
Po Komunii: Anonimowe hymny, św. Efreem	
Źródła	441
Słownik autorów	449
Indeks biblijny	461
Indeks rzeczowy	467